

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Inkoopbeleid **RIVM 2018**

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Leeswijzer	3
2	Missie en visie RIVM	4
3	Uitgangspunten	5
3.1	Key-values vervat in de AO/IC inkoopbeheer VWS	5
3.2	Juridische uitgangspunten, wet- en regelgeving	5
3.2.1	<i>Juridische kaders</i>	5
3.2.2	<i>Gelijkheid</i>	5
3.2.3	<i>Non-discriminatie</i>	5
3.2.4	<i>Transparantie</i>	6
3.2.5	<i>Proportionaliteit (evenredigheid)</i>	6
3.2.6	<i>Wederzijdse erkenning (bij Europees inkopen)</i>	6
3.2.7	<i>Bepalen van de inkoopprocedure</i>	6
3.3	Economische uitgangspunten	6
3.3.1	<i>Product- en marktanalyse</i>	6
3.3.2	<i>Onafhankelijkheid</i>	6
3.4	Maatschappelijke uitgangspunten (ideële uitgangspunten)	6
3.4.1	<i>Maatschappelijk verantwoord inkopen (duurzaam inkopen)</i>	6
3.4.1.1	<i>Thema's</i>	7
3.4.2	<i>Maatschappelijke waarde</i>	7
4	Doelmatig inkopen	8
4.1	Beste prijs-kwaliteitsverhouding	8
4.2	Verbeteren van de inkoopfunctie	8
4.3	Samenwerking op het gebied van inkoop en aanbesteding	8
5	MKB-vriendelijk inkopen	9
6	Inkoopethiek, integriteit	9
7	Taken en bevoegdheden	10
8	Contractenbeheer/management	10

1 Inleiding

Het inkoopbeleid biedt de mogelijkheid om in lijn met de visie van het RIVM bepaalde doelstellingen van het primaire beleid (het primaire proces) ook via de eigen interne bedrijfsvoering te realiseren. Het inkoop- en aanbestedingsbeleid dwingt het RIVM om na te denken over de rol die de inkoop dient te vervullen: hoe kan het inkoopbeleid bijdragen aan de realisatie van de primaire doelstellingen van het RIVM?

Het inkoopbeleid legt eenduidig de uitgangspunten vast voor de inkoopfunctie en geeft daarmee sturing aan deze functie binnen het RIVM.

Vanuit de strategische visie van het RIVM, vervat in de routekaart2020 onder het thema Bedrijfsvoering, 'een krachtige organisatie', zijn ontwikkelingen in gang gezet zoals LEAN-management, trusted advisorship en het terugdringen van regelgeving, die ook voor het inkoopbeleid van belang zijn.

Tevens ligt op het gebied van maatschappelijk verantwoord inkopen een taak weggelegd voor het IUC; eind 2017 heeft het RIVM het actieplan MVI Rijksinkoopstelsel¹ medeondertekend.

Door deze ontwikkelingen binnen het RIVM ontstaat een dynamische omgeving waarin doorlopend verbeteringen in de (inkoop)processen moeten worden doorgevoerd. Deze dynamiek wordt hier in beleid 'gevangen' maar moet jaarlijks worden geijkt en aangepast aan nieuwe ontwikkelingen.

Inkoopdata moeten organisatiebreed beter worden gebruikt voor het sturen van het inkoopproces, het voorstellen van ontwikkelingen en de vertaling daarvan naar de consequenties voor de verschillende primaire processen waaronder de levering van goederen en diensten.

Tevens is het streven van het IUC om al onze leveranciers te laten bijdragen aan de missie van het RIVM: een gezonde bevolking in een gezonde omgeving.

Ook het werven van nieuwe inkoopadviseurs en het verder ontwikkelen van de al aanwezige inkoopadviseurs is belangrijk, evenals het kunnen beschikken over 'state-of-the-art-e-procurementtools'.

Daartoe heeft het RIVM als zelfstandige aanbestedende dienst binnen VWS in het verlengde van het rijksinkoopstelsel en de VWS-brede AO/IC-inkoopbeheer zijn eigen inkoopbeleid.

1.1 Leeswijzer

Het inkoopbeleid is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 4 beschrijft de uitgangspunten die voor dit beleid gelden
- Hoofdstuk 5 omvat de doelmatigheid van het inkoopproces
- Hoofdstuk 6 t/m 9 beschrijven de overige kaders waarmee rekening dient te worden gehouden

¹ Actieplan MVI Rijksinkoopstelsel als uitvoering voor het Rijk van het Manifest Maatschappelijk Verantwoord inkopen 2016-2020 (Manifest MVI) 8 december 2016 tussen 61 partijen, waaronder het Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten.

2 Missie en visie RIVM

De missie, het hoger doel, van het RIVM is: 'Op de bres voor een gezonde bevolking in een gezonde leefomgeving'². Het RIVM staat als kennisinstituut midden in de maatschappij en voorziet de overheid van betrouwbaar en onafhankelijk advies rondom vraagstukken als infectieziekten, vaccinaties, bevolkingsonderzoeken, leefstijl, voeding, geneesmiddelen, milieu, duurzaamheid en veiligheid.

De visie van het RIVM is: 'De zorg voor morgen begint vandaag'.

Bij een primair proces dat zich voorbereidt op de toekomst past een krachtige bedrijfsvoering en een inspirerende werkomgeving.³

Inkoop als onderdeel van het bedrijfsvoeringproces draagt bij aan het hogere doel van het RIVM door het primaire proces daarbij optimaal te faciliteren.

In het strategiehuis van het RIVM⁴ zijn de succesfactoren benoemd die de toetsstenen zijn voor ons beleid. Deze succesfactoren zijn geclusterd in de pijlers: omgeving, mensen en organisatie. Omgeving gaat over de manier waarop wij acteren in onze omgeving zoals opdrachtgevers, stakeholders en maatschappij. Mensen gaat over onze cultuur en competenties, en organisatie gaat over onze processen en organisatie-inrichting.

² Routekaart RIVM2020 v2016 het hoger doel, 'Waarom bestaan wij?'

³ Strategisch thema 6 uit 'Routekaart RIVM2020 – Drie jaar onderweg'

⁴ Het strategiehuis RIVM met de 10 succesfactoren

3 Uitgangspunten

3.1 Key-values vervat in de AO/IC inkoopbeheer VWS

Een goed functionerende administratieve organisatie (AO) en interne controle (IC) levert een essentiële bijdrage aan het realiseren van de doelstellingen van iedere organisatie. In de AO/IC inkoopbeheer VWS⁵ zijn de concernbrede uitgangspunten van VWS vastgelegd. De minister van VWS is verantwoordelijk voor het beheer en de begroting van VWS waarvan het RIVM een onderdeel is. De minister wil rechtmatig, doelmatig, kostenbewust, efficiënt en maatschappelijk verantwoord inkopen. De AO/IC inkoopbeheer ondersteunt dit en identificeert daartoe een aantal beheersmaatregelen, key-controls genaamd, zoals aangegeven door de Algemene Rekenkamer.

Deze key-controls zijn:

1. Aanwezig zijn en bijhouden van een inkoop-/ aanbestedingskalender
2. Inkoopprocessen zijn beschreven
3. Duidelijk vastleggen welke inkopen via een IUC gaan
4. Uitzonderings-/afwijkingsprocedure
5. Aanwezig en actueel zijn van een contractregister
6. Risicoanalyse
7. Spendanalyse
8. Aanwezig IC-proces dat ook wordt uitgevoerd
9. Kennisdeling en rapportage

Het RIVM zal in zijn inkoopproces geheel voldoen aan de eisen vastgelegd in deze 9 key-controls.

3.2 Juridische uitgangspunten, wet- en regelgeving

Rechtmatigheid is een vanzelfsprekende basis van het inkoopbeleid van het RIVM. Bij elke Europese en nationale aanbestedingsprocedure dienen de beginselen van het EU-verdrag te worden nageleefd. Daarnaast moet worden voldaan aan nationale regelgeving en aan (inter)departementale kaders.

Bij aanbestedingen zijn vijf beginselen van grote waarde:

- Gelijkheid
- Non-discriminatie
- Transparantie
- Proportionaliteit
- Wederzijdse erkenning⁶

Deze beginselen borgen dat gemeenschapsgeld op een controleerbare en verantwoorde wijze wordt aangewend en besteed. Het RIVM zal volledig in lijn met deze beginselen handelen.

3.2.1 Juridische kaders

Voor het RIVM gelden de voor het Rijk geldende juridische inkoopkaders. Deze kaders bevatten Europese richtlijnen, Nederlandse wetten, Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's), ministeriële richtlijnen (MR's) en beleidsregels.

Mocht in de looptijd van dit inkoopbeleid één van de bovengenoemde documenten worden vervangen dan geldt uiteraard het vervangende document als het nieuwe juridische kader.

3.2.2 Gelijkheid

Gelijke omstandigheden mogen niet verschillend worden behandeld, tenzij dat verschil objectief gerechtvaardigd is.

3.2.3 Non-discriminatie

Discriminatie op grond van nationaliteit is niet toegestaan.

⁵ AO/IC inkoopbeheer VWS v4.0 d.d. 15 december 2017, ingaande 1 januari 2018

⁶ Binnen de Europese Unie geldt het principe van wederzijdse erkenning. Dit betekent dat wanneer een product rechtmatig in een lidstaat gemaakt is, dit product in een andere lidstaat niet verboden mag worden. Er wordt alleen een uitzondering gemaakt wanneer er gevaar bestaat voor de openbare veiligheid, de gezondheid of het milieu.

3.2.4 Transparantie

De gevolgde procedure moet navolgbaar zijn. Bij het begin van een aanbestedingsprocedure zal een passende mate van openbaarheid moeten worden betracht en de gunning van een opdracht dient goed gemotiveerd te zijn.

3.2.5 Proportionaliteit (evenredigheid)

De gestelde eisen, voorwaarden en criteria aan de inschrijvers staan in een redelijke verhouding tot het voorwerp van de opdracht.

3.2.6 Wederzijdse erkenning (bij Europees inkopen)⁷

Diensten en goederen van ondernemingen uit andere lidstaten van de Europese Unie moeten worden toegelaten voor zover die diensten en goederen op gelijkwaardige wijze kunnen voorzien in de behoeften van het RIVM.

3.2.7 Bepalen van de inkoopprocedure

Het RIVM zal geheel conform de gewijzigde Aanbestedingswet 2012, de Gids Proportionaliteit, de Circulaire grensbedragen⁸ en in lijn met het rijksinkoopstelsel en de AO/IC inkoopbeheer VWS de juiste inkoop- en aanbestedingsprocedures volgen.

3.3 Economische uitgangspunten

Het RIVM-inkoopbeleid richt zich naast juridische, ideologische, maatschappelijke (sociale) en milieu-aspecten ook op het beheersen en zo mogelijk verlagen van de totale integrale kosten van de dienst of het product. Het betreft tenslotte de besteding van publieke middelen. Het gaat hierbij om zowel de directe kosten (aanschafprijs) als de indirecte kosten (bijvoorbeeld administratiekosten of voorraadkosten), alsook de onderhoudskosten gedurende de gehele economische levensduur. Dit wordt ook wel de TCO genoemd, de total cost of ownership.

3.3.1 Product- en marktanalyse

Inkoop vindt plaats op basis van een voorafgaande product- en marktanalyse, tenzij dit – gelet op de waarde of aard van de opdracht – niet wordt gerechtvaardigd. Het IUC-RIVM acht het van groot belang om de markt te kennen door onder andere product- en marktanalyses uit te voeren. Marktanalyses leiden tot inzicht in de voor het RIVM relevante markten, de daar handelende leveranciers en de daarop werkende regelgeving en marktverhoudingen. Marktconsultaties zullen deel uitmaken van de marktanalyse.

3.3.2 Onafhankelijkheid

Het RIVM acht een te grote afhankelijkheid van leveranciers niet wenselijk en streeft naar een passende onafhankelijkheid ten opzichte van de markt, zowel tijdens als na de contractperiode. Het primaire proces moet in beginsel vrij zijn in het maken van onafhankelijke keuzes bij het inkopen. Hierin wordt de Europese regelgeving nageleefd. Het effect van de zogenaamde *vendor lock-in*⁹ dient te worden voorkomen. Voor met name ICT zullen de open standaarden (open source software) zoveel als mogelijk worden gevolgd¹⁰.

3.4 Maatschappelijke uitgangspunten (ideële uitgangspunten)

3.4.1 Maatschappelijk verantwoord inkopen (duurzaam inkopen)

Door maatschappelijk verantwoord inkopen wordt de markt gestimuleerd tot duurzaam produceren. Het Rijk koopt 100% duurzaam in.

Om verder op deze weg voort te gaan hebben 61 partijen (vijf departementen, een waterschap, drie provincies en 51 gemeenten) het Manifest MVI¹¹ ondertekend waarin is vastgelegd dat zij in alle fasen van het inkoopproces rekening dienen te houden met de sociale, ecologische en economische dimensies van duurzaamheid. Verminderen van CO₂-emissies, de transitie naar een circulaire economie, het voorkomen van mensenrechtenschendingen in de (internationale) productieketen en social return.

Het RIVM heeft het daaruit volgende, inmiddels rijksbrede, actieplan MVI eind 2017 ook ondertekend en zich daarbij verplicht om voor het RIVM concrete MVI-inkoopdoelstellingen te definiëren. In dit actieplan verplicht het RIVM zich om uiterlijk medio 2018 voor de voor zijn toepasbare thema's een strategie in lijn met het manifest MVI op te stellen, een actieplan voor de specifieke inkoop. Dit actieplan vormt een integraal onderdeel van het RIVM-inkoopbeleid.

⁷ Verordening 764/2008/EG

⁸ Circulaire nr. 2015-0000428359 ingaande 1 september 2015

⁹ Van een vendor lock-in is sprake als een klant afhankelijk is van een leverancier voor producten en diensten, omdat een verandering van leverancier substantiële omschakelingskosten of ongemak kan veroorzaken.

¹⁰ N.a.v. motie Oosenbrug 2016 om OSS bij wet te verplichten. Monitor Open Standaarden 2016 ICTU

¹¹ Manifest Maatschappelijk verantwoord Inkopen 2016-2020 van 8 december 2016, Actieplan MVI Rijksinkoopstelsel oktober 2017

3.4.1.1 Thema's

Biobased inkopen

Hierbij dienen producten te worden ingekocht die geheel of gedeeltelijk van hernieuwbare grondstoffen zijn gemaakt. Het gebruik van fossiele grondstoffen wordt teruggedrongen waardoor de transitie naar een low-carbon-economie wordt ondersteund.

Ook zal in het categorieplan van de eigen categorie Laboratorium worden opgenomen dat het RIVM zich maximaal inzet om dit thema met de markt te bespreken en daar uitvoering aan te geven, voor zover markttechnisch haalbaar.

Circulair inkopen

Circulair inkopen betreft de inzet van het inkoopinstrument om productie en (her)gebruik van circulaire producten en diensten te stimuleren, en daarmee het aanjagen van de circulaire economie. Verspilling wordt tegengegaan en afval bestaat niet.

De mate van circulariteit van producten en diensten zal in de gunningscriteria op een onderscheidende manier worden meegenomen. Daarnaast kan er op basis van levenscycluskosten worden aanbesteed.

Klimaatbewust inkopen

In het Klimaatakkoord van Parijs¹² dat ook door Nederland is ondertekend is afgesproken de opwarming van de aarde te beperken. Door klimaatbewust in te kopen kan een aanzienlijke vermindering van de uitstoot van broeikasgassen worden bereikt. Ook kan via duurzame energie en besparing een bijdrage worden geleverd aan de transitie naar een duurzaam energiesysteem¹³.

Het IUC-RIVM dient leveranciers bij aanbestedingen uit te dagen tot CO₂-reductie in het eigen bedrijf, door energiezuinige productie, slimmere logistiek, lager materiaalverbruik en vervoersbeleid.

Innovatiegericht inkopen

Innovatiegericht inkopen is de markt stimuleren om innovatieve, duurzame oplossingen te ontwikkelen en te leveren, zodat maatschappelijke vragen worden opgelost en wij onze publieke taak beter kunnen uitvoeren.

Innovatiegericht inkopen loopt van strategisch beleid tot en met de implementatie van herhaald inkopen van innovaties.

Innovatiegericht inkopen kan overigens ook betrekking hebben op het inkoopproces zelf.

Social return

Bij social return gaat het over het creëren van extra banen, werkervaringsplekken of stageplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hiertoe dienen in daarvoor geschikte aanbestedingen voorwaarden te worden opgenomen waarin wordt bepaald dat een zeker percentage van de opdrachtsom moet worden besteed aan social return.

Internationale sociale voorwaarden

De internationale sociale voorwaarden (ISV) zijn sinds 2013 onderdeel van het duurzame inkoopbeleid van het Rijk en van toepassing op alle opdrachten boven de Europese aanbestedingsdrempel. Van producten en diensten met een internationale productieketen moet inzichtelijk worden gemaakt welke risico's er in de keten zijn op arbeids- en mensenrechtenschendingen en dienen deze risico's te worden voorkomen.

Daartoe zal het IUC-RIVM leveranciers binnen de risicocategorieën, waartoe ook de categorie Laboratorium behoort, vragen hoe deze invulling geven aan de ISV, onder andere door te vragen naar een due diligence-rapport.

3.4.2 Maatschappelijke waarde

Op basis van de gewijzigde Aanbestedingswet 2012 dienen opdrachtgevers bij iedere aanbesteding maatschappelijke waarde de leveren¹⁴. 'Europa' gaat daarin nog een stap verder door te stellen dat overheidsdiensten strategisch gebruik dienen te maken van aanbestedingen door producten en diensten aan te schaffen met een hogere maatschappelijke waarde. Dat zijn bijvoorbeeld goederen en diensten die innovatie bevorderen, milieuvriendelijk zijn en klimaatverandering tegengaan, het energieverbruik verminderen, de werkgelegenheid, volksgezondheid en sociale omstandigheden verbeteren, en tegelijk gelijkheid bevorderen en de insluiting van achtergestelde groepen verbeteren.

Gezien de rol en positie van het RIVM in de maatschappij dienen we daarin een voortrekkersrol te vervullen door bij investeringen en dergelijke niet alleen naar het gewone rendement te kijken (de beste prijs-kwaliteitsverhouding), maar ook te kijken naar een concrete bijdrage aan de maatschappelijke opdracht van het RIVM.

¹² Klimaatakkoord Parijs 2015, 195 landen

¹³ Nederland wil in 2050 een volledig duurzaam energiesysteem hebben

¹⁴ Aanbestedingswet 2012 gew. Artikel 1.4 lid 2, Toelichting 'besparen van publieke middelen'

4 Doelmatig inkopen

De inkoop van het RIVM dient doelmatig, met de voor de aanbestedende dienst (het RIVM) economisch meest voordelige inschrijving, te geschieden. Conform de Aanbestedingswet 2012 is de aanbestedende dienst verplicht te gunnen op basis van de beste prijs-kwaliteitsverhouding.

De gewijzigde Aanbestedingswet 2012 stelt tevens dat alleen nog bij uitzondering het criterium laagste prijs of laagste kosten mag worden toegepast. Indien dit criterium wordt toegepast moet dit in de aanbestedingsdocumenten goed worden gemotiveerd.

Het te volgen inkoopproces draagt bij aan het doelmatig inkopen en zal continu gemonitord worden om zo te komen tot het verlagen van de inkoopkosten.

Ook toeleveringsrisico's moeten onderzocht en, zo veel als mogelijk, geminimaliseerd worden.

4.1 Beste prijs-kwaliteitsverhouding

Niet alleen de prijs maar ook de kwaliteit dient gewogen te worden bij de beoordeling van inschrijvingen bij een aanbesteding. Het is belangrijk dat het RIVM diensten, leveringen of werken verkrijgt tegen marktconforme condities met een passend kwaliteitsniveau, genaamd de beste prijs-kwaliteitsverhouding.

4.2 Verbeteren van de inkoopfunctie

De inkooporganisatie moet dusdanig zijn ingericht dat zij de visie en missie van het RIVM ondersteunt. Om de professionaliteit en kwaliteit van de inkoopfunctie te borgen hanteert het RIVM een standaardwerkwijze en standaarddocumenten op het gebied van inkopen en aanbesteden. De opgestelde standaarddocumenten zijn continu aan ontwikkelingen onderhevig door marktwijzigingen, jurisprudentie, regelgeving en voortschrijdend inzicht.

De inkoopactiviteiten zullen vooral een samenspel zijn tussen het primaire proces en de inkoopprofessionals, waarbij andere disciplines indien nodig vroegtijdig bij het inkoopproces worden betrokken.

Dit vraagt van het IUC-RIVM dat vroegtijdig wordt begonnen met de vraagarticulatie, inzicht hebben in marktontwikkelingen en het veelvuldig consulteren van de markt. Het IUC-RIVM richt zich op strategisch overleg met het primaire proces en het ver voor de aanvang van het aanbestedingstraject verkennen van de markt.

4.3 Samenwerking op het gebied van inkoop en aanbesteding

Het RIVM opereert geheel binnen het rijksinkoopstelsel. Alle generieke inkopen van de Rijksoverheid zijn belegd bij categoriemanagers van het Rijk (het categoriestelsel). Deze categoriemanagers werken bij de diverse Inkoopuitvoeringscentra (IUC's) van de Rijksoverheid. Coördinatie van de behoefte en professionalisering zijn een doel van deze werkwijze. Door het categoriestelsel te volgen, mede te faciliteren en te stimuleren draagt het RIVM bij aan een doelmatig ingericht rijksinkoopstelsel. Het RIVM zal in alle gevallen waar de behoefte valt onder de werking van (raam)overeenkomsten van een van de rijksbrede categorieën, deze ook uitnutten.

Het RIVM neemt met de eigen categorie Laboratorium ook actief deel aan het rijksbrede categoriestelsel. De categoriemanager Laboratorium bepaalt in samenspraak met de belanghebbenden¹⁵ de rijksstrategie voor deze categorie. Het IUC-RIVM voert de daaruit voortkomende aanbestedingen uit.

¹⁵ De deelnemers in de categorie, onder andere de klantenraad

